

Komplex, folyamatba ágyazott képzés, intézményi támogatás/fejlesztés

Az adaptivitás koncepció háttere¹

Az adaptív tanulásszervezés fő célja, hogy minden gyereknek joga van ahhoz, hogy sikereket elérve, örömmel járjon a saját lakókörnyezetében élő többi gyerekkel iskolába.

Hogyan próbálja felelősen fejleszteni egy iskola a lehető legtöbb tanulója tanulását?

Elvben három lehetséges út kínálkozik: a tehetséggondozás, a felzárkóztatás és a megelőzés. A gyakorlat azt mutatja, hogy az iskolákban az első két megoldást alkalmazzák a leggyakrabban. Mind a felzárkóztatás, mind a tehetséggondozás **korrigáló** („megjavító – gyógyító”, illetve kiegészítő) tevékenységnek tekinthető. Mindkét esetben a normától való eltéréssel indokolják a fejlesztő foglalkozások bekapcsolását. A kiemelkedő tanulmányi teljesítményű tanulók esetében a tananyagtartalom bővítése, felzárkóztatáskor a minimális ismeretek elsajátíttatása áll a korrekció középpontjában. Ezekben az akciókban az a közös, hogy alapvetően egy elképzelt norma alapján a gyerekeket akarják megváltoztatni, s nem az iskola akar alkalmazkodni a diák tulajdonságaihoz, szükségleteihez.

Létezik egy, a gyakorlat által kevésbé alkalmazott, harmadik lehetőség is: a **megelőzés**. Itt nem az a lényeges, hogy segítsünk a gyerekeknek felzárkózni a többiekhez, hanem az olyan tanulási szituációk felkínálása, melyekben a tanulók önmaguk lehetnek, s ezzel elébe megyünk az esetleges problematikus tanítási helyzeteknek. Ezt a tanítást „**alkalmazkodó**” tanulásszervezésnek nevezzük. Alapja az, hogy a tanulók közti különbségeket a pedagógusok természetesnek tekintik, és a tanulók három alapvető szükségletére összpontosítanak:

- tartozzon valahova, fontos legyen—, számítson valakiknek (**kapcsolat**);
- képes legyen megcsinálni valamit, hihessen magában (**kompetencia**);
- önálló legyen, tudja szabályozni, irányítani saját cselekedeteit (**autonómia**).

¹ Rapos Nóra – Lénárd Sándor (szerk.) (2004): MAGtár – Ötletek az adaptív oktatáshoz. OFI. kiadvány alapján

Az ilyen tanítás rugalmasságot igényel mind a tanítási - tanulási, mind az osztály szervezését illetően, de azt is megköveteli, hogy a gyerekek a **biztonság**, a **bizalom**, és a **cselekvési szabadság** légkörét érezzék, azaz **gondoskodjanak** róluk. Mindezek sikere elsősorban nem az iskola felszereltségétől, anyagi ellátottságától, az osztály létszámától függ, a döntő tényező a **pedagógus** maga. Az alapelv az, hogy a pedagógusok jól képzett, önbizalommal teli szakemberek, akiknek a tanítási módszereit személyes indítékai és elképzelései formálják. Az adaptív tanulásszervezés lényege, hogy a pedagógus megtanulja összhangba hozni, harmonizálni saját tevékenységeit – nevelés, oktatás, szervezés – diákjai alapvető szükségleteivel. Ez nem jelent mást, mint hogy viselkedésünket nem egy elképzelt, „átlag” tanulóhoz igazítjuk, hanem az osztályterem létező diákjainak szükségleteivel törekszünk azt összehangolni.

Mindezeket összefoglalva a komplex, folyamatba ágyazott képzés/támogatás rendszere olyan szemlélet és kompetenciák fejlődését kívánja támogatni a pedagógusok körében, ami képessé teszi a részt vevő iskolákat az adaptív iskolai gyakorlat irányába történő elmozdulásra. A hagyományos továbbképzési alkalmakkal szemben, amelyek rendszere az egyéni tanulásra és az egyes területekhez kínált felkészítésre épülnek, **a komplex képzés és támogatás azt preferálja, hogy miként fejlesszék a szakmai közösség tagjai közösen a helyi pedagógiai gyakorlatot, a tanulás támogató környezetét.**

A koncepció fókuszában tehát az adaptivitás áll. Ez jelenti egyrészt az iskola pedagógiai munkájában az adaptív szemlélet, az adaptív pedagógiai kultúra felé való elmozdulást, másrészt az iskola saját helyzetelemzésére és helyi igényeire, szükségleteire alapuló fejlődési-fejlesztési folyamatot. A célokra való fókuszálás érdekében olyan **pilléreket** (lásd alább felsorolva) határozunk meg a fejlesztésben, melyek minden részt vevő intézmény számára meghatározzák a fejlődési folyamatokat, miközben egyéni megvalósítási utakat tesz lehetővé a támogatási formák, a képzések kiválasztása vagy a módszertani megoldások terén.

A folyamat pillérei

- a folyamat vezetői támogatása,

- helyi fejlesztő teamek működtetése, szakmai csoportok bevonása és a belső tudásmegosztás rendszerének kialakítása,
- helyzetelemzés készítése,
- helyi fejlesztési tervek kidolgozása a választott tématerületen,
- szakmai képzéseken való részvétel,
- együttműködés a támogató tanulási környezet megteremtése érdekében a mentorokkal,
- a fejlesztés nyomon követésében való részvétel (interjúk, kérdőívek),
- fenntarthatóság elemeinek kialakítása.

Tanulási/képzési formák

Az adaptív tanuló és tanulástámogatás egyes intézmények által kiválasztott pilléreihez rendelődnek a támogatás formái, ezzel is példát adva a szükségleteket figyelembe vevő pedagógiai fejlesztés gyakorlatára. A támogatás rögzített elemei a vezetők képzése és folyamatos támogatása, az intézményi fejlesztő pedagógus team folyamatos támogatása, a pedagógusok szakmai fejlődése támogatásának változatos formái, képzések, tudásmegosztó hálózati működés kiépítése. Ezt egészíti ki az intézmények igényei, céljai alapján szükséges szakértői, tanácsadói támogatás biztosítása.

A támogatási csomagok tartalma

- vezetői támogatás
- havi 10 óra mentori támogatás
- 30-60 óra tantestületi képzés (az adott csomaghoz tartozó képzések közül választható 1 vagy 2 képzés)
- szakértői támogatás (amennyiben azt a fejlesztési terv igényli)
- igény szerinti tematikus workshopok biztosítása
- tudásmegosztó workshop

Eredmények

A projekt átfogó célja, hogy az általános iskolákat minden gyermek számára eredményes tanulás helyszínévé fejlessze, különös tekintettel a kirekesztődés veszélyének kitett, a lemorzsolódásban leginkább veszélyeztetett hátrányos helyzetű diákok számára. A projekt elvárt eredményei:

- Minden bekapcsolódott intézmény esetében elkészül, egy alapos helyzetelemzésre épített, a diákok szükségleteit tudatosan figyelembe vevő, az adott iskola adaptívabb szellemiségűvé válását célzó fejlesztési terv.
- A fejlesztési tervben részletesen kidolgozásra kerül, hogy a projekt ideje alatt elért eredmények hogyan lesznek fenntarthatók hosszabb távon is.
- Az intézmények vezetői, a fejlesztést irányító team tagjai és a tantestület a meghatározott fejlesztési területhez kapcsolódó képzéseken vesznek részt.
- Az intézmény fejlődési portfóliójával alátámasztja, hogy a fejlesztési időszak alatt elmozdult az adaptivitás három pillérének (kapcsolat, kompetencia, autonómia) megvalósítása terén
- Az intézményen belül rendszeressé válik a tudásmegosztás:
 - a vezető belső továbbképzés keretében többször konzultál azokkal a pedagógusokkal, akik az adaptív tanulás szervezést alkalmazzák;
 - a fejlesztésben leginkább érintett pedagógus team és a csatlakozó szakmai közösségek tagjai meghatározott időszakokban beszámolnak a tantestület előtt az elért eredményekről;
 - megosztható dokumentumok készülnek a fejlesztési folyamat ideje alatt (esetleírások, reflektív napló, portfólió);
- Az intézmények által dokumentált fejlesztési folyamatok és eredmények megosztható formában kerülnek rögzítésre és bemutatásra

Az intézmények fejlesztési terveiben megfogalmazott eredmények megvalósulását nyomon követő mérési-értékelési rendszer segítségével monitorozzuk, és csatoljuk vissza az intézmények szakmai közösségeinek.

